

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Meta Makovec

Posamezniki kot primeri pri kvalitativni primerjalni analizi

Diplomsko delo

Ljubljana, 2011

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Meta Makovec

Mentorica: doc. dr. Bojana Lobe

Posamezniki kot primeri pri kvalitativni primerjalni analizi

Diplomsko delo

Ljubljana, 2011

*Zahvaljujem se mentorici doc. dr. Bojani Lobe
za potrpežljivo vodenje in usmerjanje med pisanjem diplome.*

Posamezniki kot primeri pri kvalitativni komparativni analizi

Kvalitativna komparativna analiza (QCA) je le ena od metod iz družine konfigurativnih primerjalnih metod. Gre za metodo, ki s svojim načinom dojetja preučevanih primerov omogoča kompleksnejši in multilinear pristop k razlaganju preučevanih fenomenov. Bolj kot sama metoda pa nas v tej nalogi zanima, kako se v analizi podatkov obnašajo primeri na mikro nivoju – posamezniki. Zanimalo nas bo, kaj jih v splošnem razlikuje od primerov na ostalih nivojih (mezo in makro) ter kakšne so specifične analize s QCA. Zato naloga na kratko predstavi, kako analiza z metodo QCA poteka, nato pa teoretično podlago prikaže še v praktičnem prikazu. Čeprav se QCA navadno uporablja na makro nivoju, je primerna tudi za analize na mikro nivoju. Izkaže se, da so lastnosti QCA pri preučevanju posameznikov še bolj poudarjene. Predvsem je pomembno obširno znanje o posameznikih, kar seveda zahteva precej časa in pozornosti raziskovalca. Posamezniki so namreč zelo kompleksni. A ravno za kompleksnosti se pokaže glavna prednost posameznikov kot primerov. Omogočajo nam namreč dostop do novih podatkov in razlag tudi med postopkom analize. QCA je metoda, ki nam po eni strani omogoča, da vse podatke o primerov na mikro nivoju predstavimo na enostaven način, pri tem upoštevamo medsebojne vplive in ohranjamo kompleksnost posameznikov.

Ključne besede: kvalitativna komparativna analiza, QCA, primeri na mikro nivoju, posamezniki.

Individuals as cases in Qualitative Comparative Analysis

Qualitative Comparative Analysis (QCA) is only one of the methods in the family of Configurational Comparative Methods. It is a method that allows complex and multilinear explaining of the phenomena. More than that method alone we focus on cases at micro level – individuals. We will be interested what makes them different from other levels (mezo and makro) and how they act during the process of analysis with QCA. In the first part the QCA is shortly introduced with emphasis in cases at micro level through the analysis. In the second part theory is tested empirically. Although QCA is normally used with macro level cases, it is suitable for micro level as well. The properties of QCA are stressed as individuals are used. Good case knowledge is crucial for analysis. That takes researchers' time, since individuals are the most complex of all of the cases. Here is advantage of using individuals in QCA – they are complex, but willing to give the researcher information that he or she needs at any part of the analysis. QCA is a method that helps us present extensive data on individuals, but still maintain complexity of each individual.

Key words: Qualitative comparative analysis, QCA, micro level cases, individual.

KAZALO

1 UVOD	7
2 KVALITATIVNA PRIMERJALNA ANALIZA	8
2.1 LASTNOSTI CCM	9
3 PRIMERI V QCA.....	11
3.1 PRIMERI NA MIKRO NIVOJU	12
4 VLOGA PRIMEROV V POSTOPKU ANALIZE.....	13
4.1 IZBIRA PRIMEROV IN OPIS MODELA.....	15
4.1.1 IZBIRA PRIMEROV NA MIKRO NIVOJU	15
4.1.2 ZBIRANJE PODATKOV O POSAMEZNIKIH.....	18
4.1.3 OPIS MODELA.....	20
4.1.4 VIZUALIZIRANJE PRIMEROV IN MODELA	22
4.2 „ANALITIČNI TRENUTEK“	22
4.2.1 PRAVILNOSTNA TABELA IN DIHOTOMIZACIJA	23
4.2.2 REŠEVANJE NASPROTNIH KONFIGURACIJ	25
4.2.3 MINIMIZACJA IN LOGIČNI OSTANKI/OPOMNIKI (REMINDERJI).....	27
4.3 INTERPRETACIJA	28
5 PRAKTIČNI DEL NALOGE	29
5.1 OPIS ZBIRANJA PODATKOV IN IZDELAVA MODELA	29
5.2 REZULTATI.....	35
5.2.1 ANALIZA IZIDA 1	35
5.2.2 ANALIZA IZIDA 0.....	36
6 ZAKLJUČEK	37
7 LITERATURA.....	40

KAZALO SLIK

Slika 2.1: Primerjalno raziskovanje se nahaja med kvalitativnim in kvantitativnim raziskovanjem.....	9
Slika 4.1: Postopek analize s QCA: kompleksen iterativen postopek analize	14
Slika 5.1: Vennov diagram prikazuje vrednosti posameznih primerov.	34

KAZALO TABEL

Tabela 5.1: Tabela, v kateri so zbrani primeri glede na izbrane pogoje.....	31
Tabela 5.2: Pravilnostna tabela z nasprotujočimi si primeri.	32
Tabela 5.3: Pravilnostna tabela po tem, ko so bili nasprotujoči si primeri rešeni.....	33

1 UVOD

V nalogi obravnavamo vlogo primerov v kvalitativni komparativni analizi (angl. QCA). Natančneje nas zanimajo primeri na mikro nivoju, torej posamezniki.

QCA spada v družino konfigurativnih primerjalnih metod (Rihoux in Ragin 2009). Glavna značilnost teh metod je njihov pogled na entitete, ki jih vključujejo v analize majhnih vzorcev (Rihoux 2006; Mahoney and Goertz 2006). Entitete imenujejo primeri in jih obravnavajo kot celoto, torej holistično (Rihoux in Ragin 2009, 6). Metode so v veliki meri usmerjene k primerom in njihovih lastnosti ne jemljejo posamično, temveč verjamejo, da lastnosti medsebojno vplivajo na končno lastnost (izid). Primere v konfigurativnih primerjalnih metodah razumejo kot konfiguracije.

Primeri so, zaradi holističnega pristopa, smatrani kot kompleksne entitete. Glede na kompleksnost jih delimo na makro, mezo in mikro nivo (Neuman 2006, 61; Rihoux in Lobe 2009, 226). V tej nalogi nas zanima predvsem mikro nivo – posamezniki. Prav primeri na mikro nivoju so smatrani kot najbolj kompleksni od vseh, saj so istočasno del družbenega sistema in sistem sami v sebi.

QCA raziskav s primeri na makro nivoju obstaja precej (Ridel in Roper 1996; Heikkila 2001; Gordin 2001 ipd.). Prav zaradi kompleksnosti primerov so raziskave, ki uporabljajo primere na mikro nivoju, redke (Rihoux in Lobe 2009, 227).

Cilj te naloge je ugotoviti, zakaj je tako in predvsem, če je uporaba primerov na mikro nivoju v QCA upravičeno zapostavljena. Zanima nas, kako se posamezniki obnašajo kot primeri v kvalitativni komparativni analizi. Poudarek je na vprašanju, ali obstajajo prednosti vključitve primerov na mikro nivoju v QCA. Če obstajajo, nas bo seveda zanimalo, katere so te prednosti.

V nalogi bodo najprej predstavljene splošne značilnosti QCA in primerov. Osrednji del teoretskega pogleda obsega pogled na vlogo in vpliv primerov skozi proces analize s QCA. V začetku QCA obravnavamo splošno, kot del družine CCM metod. V naslednjem poglavju si natančneje ogledamo primere v QCA in njihovo delitev. Ker vlogo primerov znotraj QCA najlažje razumemo skozi proces analize, je le-ta obravnavana v poglavju, ki sledi. Da ne bomo

govorili o primerih le s teoretskega vidika, si bomo v empiričnem delu pogledali, kako sodelujejo pri praktičnem preizkusu metode. Ugotovitve povzamemo v zaključku.

Najprej si pogledajmo glavna teoretska izhodišča o metodi na splošno.

2 KVALITATIVNA PRIMERJALNA ANALIZA

V družboslovju se velikokrat zgodi, da pojavi, ki jih želimo preučevati, obstajajo v manjšem obsegu (Rihoux in Lobe 2009, 223). Lahko se zgodi, da je primerov, ki so primerni za raziskovanje, le (nekaj) deset. Majhen vzorec angleško imenujemo small-N sample (Rihoux, 2006; DeMeur, Ragin in Rihoux, 2009; Mahoney in Goertz 2006 ipd). V takem primeru si s statističnimi analizami ne moremo pomagati, saj je število entitet premajhno tudi za preproste statistične analize. To se zgodi, ker v analizah ne uporabljamo vedno oseb, ampak tudi institucije, države ipd. Zato je bilo le vprašanje časa, kdaj se bo pojavila rešitev za analiziranje take vrste podatkov.

Charles Ragin je leta 1987 v knjigi z naslovom *Moving beyond qualitative and quantitative strategies* opisal nov pristop in metodo. Predstavil je svoj predlog rešitve analize podatkov majhnih vzorcev v primerjalnih analizah in ga poimenoval kvalitativna primerjalna analiza¹ (angl. *Qualitative Comparative Analysis*, v nadaljevanju QCA).

Drugi avtorji so nato metodo še izpopolnjevali (Ragin in Rihoux 2009), dokler ni QCA postala del širokega spektra metod, ki so se razvile pod imenom konfigurativne primerjalne metode (angl. *Configurational Comparative Methods*, v nadaljevanju CCM).

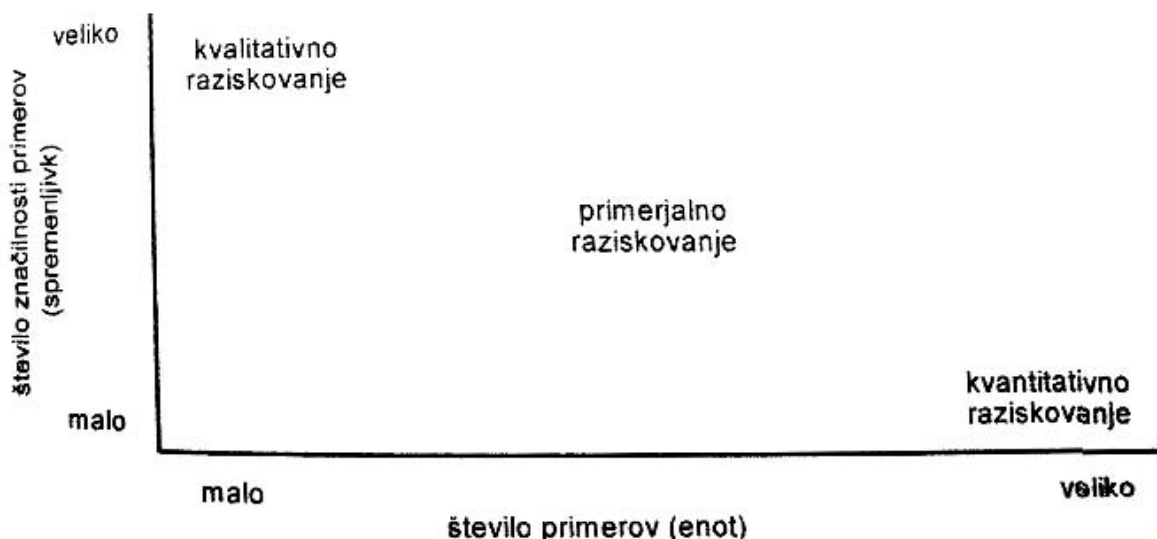
Na utemeljitev CCM sta vplivali predvsem dve metodi: študija primera in eksperiment. Collier (1993, 105) pravi, da je QCA nastala s povečanjem števila preučevanih primerov znotraj študije primera. Rihoux in Ragin (2009, xviii) dodajata, da so CCM podobne eksperimentu zaradi vpeljevanja in kontroliranja spremenljivk.

---

1 Poznamo celo družino QCA metod: csQCA, mvQCA, fuzzy sets QCA. V tej nalogi se osredotočamo na osnovno csQCA, ki je v literaturi večkrat imenovana zgolj QCA, saj so se ostale metode razvile iz nje na podlagi kritik osnovne metode.

Slika 2.1: Primerjalno raziskovanje se nahaja med kvalitativnim in kvantitativnim raziskovanjem.

Vir: Ragin (2007, 65).

Kljub izvoru iz kvalitativnih metod se zaradi želje QCA po posploševanju pojavlja vprašanje, ali je QCA bolj kvalitativna ali kvantitativna. Redding in Viterna (1999, 497) QCA označujeta kot most med kvalitativno in kvantitativno analizo. S tem se strinja tudi Ragin (2007, 65), ki je primerjalno raziskovanje postavil nekako med kvalitativno in kvantitativno raziskovanje glede na število primerov oz. enot, ki so v raziskavi uporabljeni (slika spodaj). Rihoux in Lobe (2009, 222) se z umestitvijo v prostor sicer strinjata, vendar poudarjata, da je QCA bližje slednji.

2.1 LASTNOSTI CCM

Ragin (v Neuman 2006, 437) pravi, da komparativiste zanimajo vzorci podobnosti in razlik med primeri. Prav zato je lahko analiziranje podatkov s QCA zamudno (Neuman 2006, 438–439). Za odkrivanje takih vzorcev je potrebno zbrati veliko količino podatkov večih enot in jih natančno analizirati.

Podatki, ki jih uporabljajo, so raznoliki. Gre tako za mehke (angl. soft data) kot tudi trde podatke (angl. hard data) (Neuman 2006, 151). Raziskovalci uporabljajo statistične podatke, dokumentacijo (knjige, časopisi, fotografije ipd.), opazovanja in intervjuje. Pri tem se prilagajajo temi in primerom samim.

Konfigurativne primerjalne metode nam ponujajo nekoliko drugačen pristop do primerjanja, kot smo ga vajeni. Glavna lastnost QCA je namreč v drugačnem dojetju enot. Primere torej obravnavamo kot celoto (Ragin 2000, 22), saj se posamezen primer transformira v konfiguracijo faktorjev, tj. kavzalnih spremenljivk (Rihoux in Ragin 2009, xix), in ne razumemo vsakega pogoja posebej kot statistiki. Pogoji imenujemo kavzalne spremenljivke.

Prav tako je za QCA značilno, da pot do rezultata (v QCA izid) ni unikatna (Rihoux in Lobe 2009, 224; Mahoney in Goertz 2006, 11), kot se pogosto zgodi v vsakdanjem življenju. QCA zato uvede nov izraz za to: istociljnost (ang. equifinality). Istociljnost govori o tem, da je možnih več različnih poti ali konfiguracij, ki pripeljejo do istega izida. Število možnih konfiguracij do izida je omejeno (Mahoney in Goertz 2006, 11), zato je cilj analize identificirati vse kavzalne poti, vse kombinacije vrednosti pogojev, ki pripeljejo do istega izida.

Kadar hočemo pokazati, da je nek pojav posledica drugega, uporabljamo kavzalno razlago (Neuman 2006, 63). Pri QCA govorimo o večkratni združeni kavzalnosti (angl. multiple conjunctural causation), saj ugotavljamo, kako skupek pogojev vpliva na izid. Pogoji so v QCA pomembni le kot konfiguracija in ne posamezno (Ragin 2000, 22). Konfiguracija primerov vpliva na izid, posamezen pogoj pri tem ni pomemben.

Rihoux in Lobe (2009, 225) in Rihoux in Ragin 2009, 15–16) omenjata pet načinov za uporabo QCA:

1. Povzemanje podatkov (angl. summarize data). S pomočjo pravilnostne tabele podatke prikažemo skraćeno in kompaktno.
2. Preverjanje konsistentnosti podatkov. V primeru da se v QCA pojavijo nasprotujoči si primeri, so pridobljeni podatki do neke mere nekonsistentni oz. nasprotujoči si.
3. Preverjanje (obstoječih) teorij ali domnev. Pomaga nam sprejeti ali zavrniti hipoteze.
4. Testiranje novih idej, ki jih je razvil raziskovalec in še niso postavljene v teorijo. Hkrati se tukaj lahko omeni tudi raziskovanje podatkov.
5. Preučiti nove domneve ali teorije z minimalno formulo, ki jo dobimo kot rezultat analize.

Zaradi zgoraj naštetih lastnosti QCA Rihoux in Lobe (2009, 223) opozarjata na kontradiktorna

cilja, ki ju CCM združujejo. Po eni strani se bo raziskovalec, ki uporablja CCM, trudil pridobiti poglobljeno znanje o vsakem primeru posebej. Po drugi strani pa si bo vseeno želel, da rezultate vsaj do neke mere posploši. Metode CCM mu to omogočajo, saj od raziskovalca zahtevajo podrobno poznavanje raziskovalne teme in primerov, po drugi strani pa so rezultati do neke mere posplošljivi.

Lastnosti CCM so torej različne. Metode dovoljujejo uporabo raznovrstnih podatkov, predpostavljajo, da je možno do cilja priti po različnih poteh. Glavna lastnost CCM je v holističnem pogledu na primere, zato si jih sedaj pogledjmo bolj natančno.

3 PRIMERI V QCA

Primer (angl. case) se v strokovni literaturi pogosto pojavlja, vendar je le redko definiran. Raziskovalci namreč ta izraz uporabljajo, ga pa zelo težko razložijo (Ragin in Becker 1992 in Ragin 2007, 17).

Ločiti moramo med enotami in primeri. Pri tem namreč ne gre zgolj za različno poimenovanje iste stvari, temveč za različno dojetje entitet. Enoto razumemo kot entiteto, od katere je raziskovalec distanciran. Navadno je v raziskavo vključeno večje število enot zaradi potreb statističnih analiz (Ferligoj 1989 in Ferligoj 1995, 36–41). Izbrane so na podlagi slučajnega in/ali strukturiranega vzorca (Neuman 2006, 219–245), saj so le sredstvo za pridobivanje podatkov za splošen vtis na populaciji (Petrič 2009, 3).

Po drugi strani se od raziskovalca pričakuje podrobno znanje o primerih (Ragin 1997, 30). Ni dovolj le poznavanje primera v posameznih pogojih in izidu, temveč je potrebno celostno poznavanje primera.

Prav holistično razumevanje (Rihoux in Ragin 2009, 6) je temelj za dojetje primerov kot kompleksnih sistemov. Rihoux in Lobe (2009, 228) kompleksnost pojasnita kot dejstvo, da vsak »primer opišemo z velikim številom komponent«, od katerih se vsak navezuje na sistem z večimi deli in danim namenom.

QCA omogoča, da del kompleksnosti upoštevamo že pri analizi, saj razume primer kot konfiguracijo (Rihoux in Lobe 2009, 228) in ne skupek pogojev. Pri konfiguraciji gre za vrsto

poenostavitve, ki se ji želijo kvalitativni raziskovalci izogniti. Do neke mere poenostavitve iz analize mehčamo pri interpretaciji rezultatov, kjer je poznavanje posameznega primera nujno. Rihoux in Ragin (v Rihoux in Lobe 2009, 228) pravita, da QCA dopušča primerjavo med primeri in ne manjša kompleksnosti.

Gre torej za metodo, ki omogoča kratko razlago, hkrati pa še vedno dopušča kompleksnost. Kompleksnost primerov se kaže tudi v njihovi delitvi na nivoje, ki si jih bomo ogledali v nadaljevanju.

3.1 PRIMERI NA MIKRO NIVOJU

Neuman (2006, 60) pravi, da obstaja družbena realnost na različnih nivojih – od mikro do makro nivoja. Na isti način delimo tudi primere v QCA. Primeri, ki se uporabljajo v QCA, so različnih vrst. Na nivoje jih delimo glede na kompleksnost, ki jo vsebujejo (Ragin 1987, 1–4; Rihoux 2006, 680).

Družbena realnost na makro nivoju po Neumanu (2006, 61) razlaga probleme, procese, strukture velikih družbenih skupin, ki imajo lahko posreden ali neposreden kontakt v daljšem časovnem obdobju. Podobno razumeta primere na makro nivoju tudi Rihoux in Lobe (2009, 226).

Seveda obstaja tudi mezo nivo družbene realnosti. Ta se osredotoča na organizacije ali družbena gibanja (Neuman 2006, 61), na primer politične stranke (Rihoux in Lobe 2009, 227).

Za primere na mikro nivoju se navadno štejejo posamezniki, ki s posedovanjem določenih lastnosti posredujejo relevantne podatke za raziskavo.

Rihoux in Lobe (2009, 228) pravita, da posamezniki niso zgolj povezani s sistemom, ampak so tudi sami v sebi povezan sistem. Po eni strani so povezani z družbo, v kateri živijo in ki vpliva na njihovo osebnost. Vendar so posamezniki tudi sami v sebi kompleksna entiteta, polna nasprotij, pa hkrati zelo povezana v celoto. Vpogled v posameznikovo kompleksnost nam omogoča holističen pristop k primerom (Rihoux in Ragin 2009, 6).

Na mikro nivoju se kompleksnost primerov kaže na poseben način. Že pri samem zbiranju podatkov mora biti raziskovalec natančen, kar nadaljuje tudi skozi analizo in interpretacijo

rezultatov. Na ta način zajame kompleksno naravo primerov.

4 VLOGA PRIMEROV V POSTOPKU ANALIZE

Primeri so osrednji element analize s QCA, saj se vse vrti okoli njih in znanja o njih. To bomo najlaže ugotovili, če si pogledamo, kakšno vlogo ima primer v procesu analize. Videli bomo, da so primeri v vseh korakih analize izredno pomembni. Ves čas se namreč vračamo k njim, jih dodatno raziskujemo, vsak nadaljnji korak utemeljujemo na podlagi znanja, ki ga imamo o primerih.

Čeprav je postopek analize podatkov s QCA določen, raziskovalcu omogoča določeno mero samostojnosti (Rihoux in Lobe 2009, Rihoux in Ragin 2009). Velika mera prilagodljivosti se pokaže pri reševanju nasprotujočih si primerov, odločanju o dihotomizaciji posameznih pogojev, ali bo obdržal najkrajšo možno rešitev in tako doseganju največje možnosti sprejetja domneve.

Vse odločitve, ki vplivajo na model, morajo biti natančno opisane in utemeljene. Pri utemeljitvah raziskovalec izhaja iz znanja o primerih. Vse to omogoča ponovljivost (Rihoux in Lobe 2009, 224–225). Z istimi podatki mora torej drugi raziskovalec dobiti iste rezultate, če sledi postopku prvega.

Pred kakršnim koli zbiranjem podatkov ali primerov se je potrebno teoretično podkovati o problemu, ki ga želimo raziskovati (Ragin 1987, 121). Dobro poznavanje problema je ključno za kasnejšo izbiro primerov ter naprej pogojev in izida.

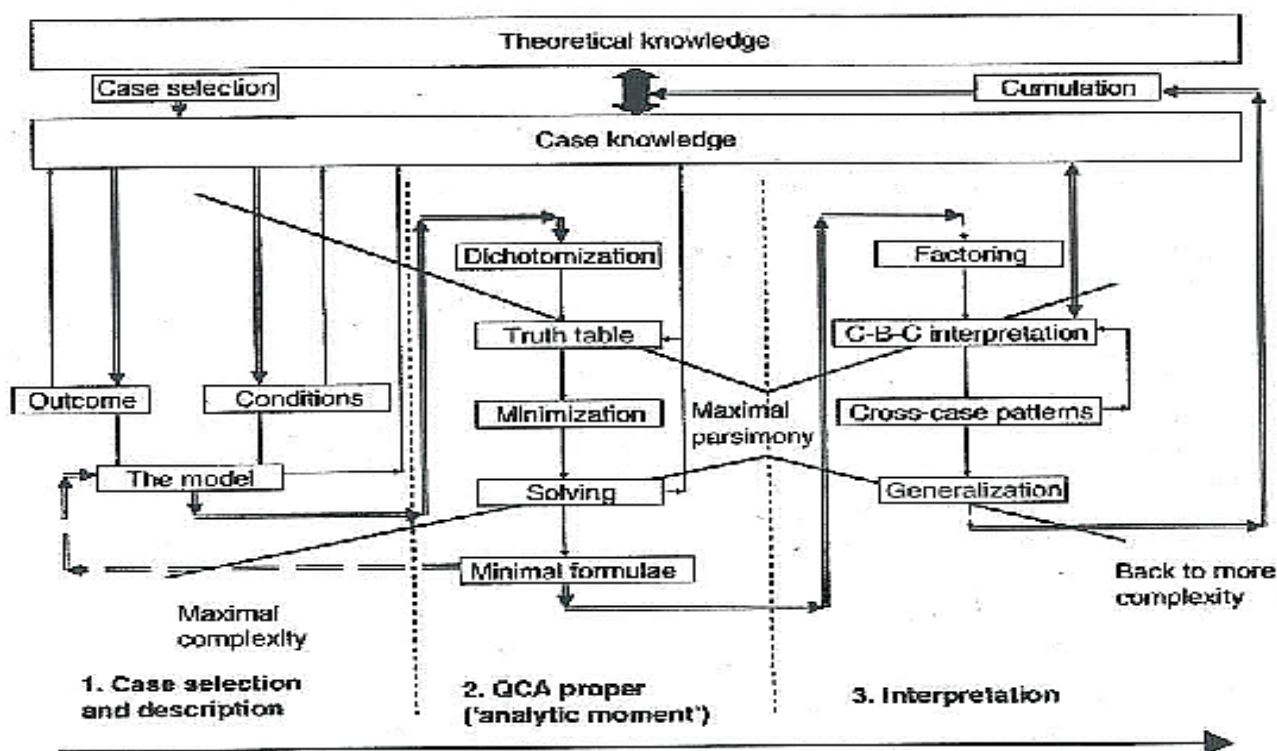
Rihoux in Lobe (2009) delita postopek QCA na tri dele:

1. Na delo pred t. i. analitičnim trenutkom, to je pred uporabo računalniškega programa, gre za pregled teorije, izbiro primerov, zbiranje podatkov, določanje izida in pogojev.
2. Drugi del imenujeta sinteza in minimalizacija. V tem delu raziskovalec uporabi računalniški program, naredi pravilnostno tabelo, v kateri predstavi (in utemelji) dihotomiziranje, program mu že pokaže minimizirano formulo, razreši nasprotujoče si konfiguracije.

3. Tretji del pa predstavlja interpretacija rezultatov, v kateri se raziskovalec spet vrne k pridobljenim podatkom in na njihovi podlagi išče razloge za dobljen rezultat.

Za razliko od statističnih metod se raziskovalec med analizo podatkov s QCA lahko (to je celo zelo priporočljivo) vrne korak nazaj in postopek ponovi večkrat. Pri tem vedno izhaja iz znanja o primerih. Največkrat se krožno razreševanje uporablja v drugem delu analize – med sintezo in minimizacijo podatkov, ki pa lahko zahteva vračanje povsem na začetek – k zbiranju podatkov. Vse to lahko vidimo na skici postopka analize s QCA, ki sta jo načrtala Rihoux in Lobe (2009, 238):

Slika 4.1: Postopek analize s QCA: kompleksen iterativen postopek analize.

Vir: Rihoux in Lobe (2009, 238).

Na zgornji sliki je predstavljen postopek analize s QCA. Jasno so prikazani vsi trije deli analize QCA. Hkrati pa se iz sheme vidi tudi iterativnost postopka, ki si ga bomo nekoliko bolj podrobno ogledali v nadaljevanju.

Predstavili smo glavne značilnosti postopka analize podatkov s QCA, sedaj pa si podrobneje

poglejmo, kaj se dogaja s primeri v vsakem koraku analize s QCA.

4.1 IZBIRA PRIMEROV IN OPIS MODELA

Izbira primerov je ključnega pomena za raziskavo, saj so primeri v analizi QCA izrednega pomena. Metoda je občutljiva na menjavo primera (Rihoux in Lobe 2009, 223), kar pomeni, da vsak primer pomembno vpliva na rezultat.

Te pomembne naloge se moramo lotiti zelo previdno in sistematično. Za izbiro primerov je potrebno predvsem teoretično znanje o raziskovalnem problemu. Teorija nam namreč pove, katere so ključne lastnosti (Ragin 1987, 121), ki nas zanimajo pri primerih in katere naj bi imeli vsaj do neke mere skupne. Več o tem, na kaj moramo biti pozorni pri izbiri, si pogledajmo v nadaljevanju.

4.1.1 IZBIRA PRIMEROV NA MIKRO NIVOJU

Raziskovalec mora primere, ki jih bo vključil v QCA raziskavo, izbrati zelo pazljivo (Lijphart 1971, 686; Berg-Schlosser 2001, 2429 ter Rihoux in Lobe 2009, 226; Imms in Ereaud 2002, 87–97), pri čemer si pomaga s teorijo o raziskovalni problematiki (članek 11, 2).

Aarebrot in Bakka (1997, 51) pravita, da ni vedno dobro uporabiti statistično reprezentativnega vzorca, pa čeprav potem dobimo nereprezentativne in selektivne vzorce (Neuman 2006, 87). Posebej to po mnenju Aarebrota in Bakke (1997, 51) velja za vzorce kompleksnih primerov v QCA. Pomembno je namreč dobiti vpogled ali razumevanje problema (Neuman 2006, 87), zato potrebujemo relevantne ljudi, ki bodo podali bogate podatke, posplošljivost je sekundarnega pomena.

V QCA raziskavo izberemo manjše število primerov, na katerih proučujemo določeno temo, tako kot pri študiji primera (Ragin in Rihoux 2009). Vendar primeri niso izbrani slučajno, glede na demografske značilnosti (kot je lokacija), temveč glede na druge njihove lastnosti, ki so relevantne za raziskovanje.

Pri izbiri primerov upoštevamo vsebino in obseg študije, pri čemer uporabimo »intelektualne razloge« (Ragin in Beck 1992, 21–51), demografski podatki so drugotnega pomena. Po

Immsu in Ereatu (2002, 95–96) moramo upoštevati lastnosti primerov, kot so podobnost življenjskega obdobja, stila in izkušenj ter večje kulturne in etnične razlike. Pri tem določimo meje, znotraj katerih naj se primeri nahajajo (Berg-Schlosser 2001, 2429). Upoštevamo seveda raziskovalno tematiko.

Izbira primerov v večini okoliščin ni težavna. Raziskovalec se mora zavedati, da je izbira primerov kvalitativnega značaja, zato pri njej veljajo nekatere zakonitosti, ki jih kvantitativni raziskovalci niso vajeni.

Samo ljudje, ki veliko povedo o raziskovalni temi, še niso dovolj. Potrebno je upoštevati tudi nekatere druge smernice za izbiro »dobrih« primerov, zato mora biti vsak primer (Imms in Ereat 2002, 87–97) izbran izredno skrbno.

Primeri morajo biti v določenih lastnostih, ki za raziskovalni problem niso prvotnega pomena, podobni (Berg-Schlosser 2001, 2429; Ljiphart 1975, 161 in Collier 1993, 106), razlikovati pa se morajo v ključnih lastnostih. Če je heterogenost primerov s strani raziskovalca natančno definirana, se število možnih primerov za analizo hitro zmanjša. To pa nam omogoči, da brez kontrolne skupine izločimo večino obrobni okoliščin, ki bi lahko vplivale na rezultate.

Mill (v Ljphard 1975, 172) pravi, da nikoli ne moremo dobiti dovolj podobnih primerov. Zavedati se torej moramo, da vseh skupnih lastnosti primerov ne bomo dobili. To se odraža predvsem na kompleksnosti primerov in se na mikro nivoju še toliko bolj poudari. Pomembno je, da poiščemo take, ki so si najbolj podobni (v lastnostih, ki niso nujno ključne za našo raziskavo).

Pri izbiri pa se moramo zavedati (Rihoux in Lobe 2009, 226), da nikakor ne velja, da jih tekom raziskave ne moremo izločiti ali dodati novih. Natančnejša definicija primera se lahko razvije šele tekom raziskave (Yin 2003, 3 in Neuman 2006, 41) in ne vedno že pred tem. To se zgodi predvsem, kadar raziskujemo procese ali "odprt sistem akterjev" (Rihoux in Lobe 2009, 226).

QCA je občutljiva na menjavo primerov (Rihoux in Lobe 2009, 223). Vsaka menjava primera tako lahko vpliva na končni rezultat, predvsem pa na interpretacijo. Zato je menjava primerov dovoljena le z utemeljenimi razlogi. Občutljivost na menjavo nam dovoljuje manjše število primerov (Ragin in Rihux 2009), ki jih vključimo v raziskavo. Če se namreč pokaže razlika v neki lastnosti le med dvema primeroma, je to že lahko ena od pomembnih lastnosti, ki jo

moramo vključiti v raziskavo (Mill v Berg-Schlosser 2001, 24–30).

Za zbiranje podatkov navadno izberemo več primerov, kot jih potrebujemo za dejansko analizo. To storimo predvsem iz praktičnih razlogov. Med analizo se morda pokaže potreba po menjavi primerov (Rihoux in Lobe 2009, 223). Posameznikov, ki jih bomo vključili v raziskavo, ne smemo izbrati le na podlagi pogojev (Collier 1993, 112), temveč jih sistematično izberemo glede na njegove specifične lastnosti (Lijphart 1971, 686).

Nekateri raziskovalci izbirajo v analizah take primere, ki imajo enak izid. Negativni primeri (primeri z negativnim izidom) (Ragin 1997, 34) so tako iz raziskave izločeni. Drugi raziskovalci pa poudarjajo, da je potrebno uporabiti tudi slednje (Collier 1993, 112). Iz pozitivnih konfiguracij ne moremo sklepati, da obratno velja za negativne primere. Za lažjo predstavbo pogledjmo namišljen primer. V primeru 1 velja, da gre za prisotnost pogoja 1 ter odsotnost pogojev 2 in 3. Ta konfiguracija vodi do izida 1. Iz tega ne moremo sklepati, da bo šlo pri negativnem primeru za ravno obratno situacijo: odsotnost pogoja 1 ter prisotnost pogojev 2 in 3. Izkaže se lahko, da so pomembni tudi drugi pogoji, ki za pozitiven izid niso pomembni. Večina raziskovalcev se strinja s Collierjem (prav tam) in v analize vključuje tako pozitivne kot negativne primere. Ko uporabljamo primere na mikro nivoju, je izbira olajšana do te mere, da so meje med primeri izredno jasne. Izbirati pa moramo zelo pazljivo, saj lahko vsaka izbira vpliva na končni rezultat. Pri izbiri primerov moramo razmišljati tudi že o naslednjem koraku – zbiranju podatkov o izbranih primerih. Več o tem si bomo pogledali v nadaljevanju.

4.1.2 ZBIRANJE PODATKOV O POSAMEZNIKIH

Samo zbiranje podatkov o primerih je enako pomembno kot izbira primerov. Prav podatki o primerih bodo vplivali na izbiro pogojev, njihovo vrednost v procesu dihotomizacije, pa tudi na interpretacijo rezultatov. Pomembno torej ni le, katere primere izberemo za raziskavo, temveč tudi to, kaj o njih vemo.

QCA od raziskovalca zahteva »intimnost« s primeri (Rihoux in Lobe 2009, 231). Da lahko tako stopnjo poznavanja dosežemo, moramo primere zelo dobro poznati. Zbrati je potrebno čim večje število informacij. Nekaj moramo o primerih vedeti že v procesu izbire primerov. Med zbiranjem podatkov pa znanje o posameznih primerih poglobimo. Poglejmo si, na kakšne načine lahko to storimo in kaj je pri tem pomembno.

Podatke za analizo v QCA zbiramo iz različnih virov in na različne načine. Uporabimo lahko rezultate statističnih analiz, analize podatkov, opazovanj, intervjujev ipd. (Rihoux in Lobe 2009, 228). Z različnimi viri lahko dosežemo skladišče podatkov, ki vsebuje bolj ali manj pomembne podatke. Prav ti podatki nam pomagajo razumeti vsak primer posebej in omogočajo dobro analizo.

Analiza primerov na mikro nivoju poteka predvsem z zbiranjem podatkov primarnih virov (Rihoux in Lobe 2009, 227). Uporaba sekundarnih virov bi bila v mojem primeru povsem nesmiselna. Drugače bi bilo, če bi preučevala osebe, ki so geografsko ali zgodovinsko oddaljene, v tem primeru bi bila uporaba sekundarnih virov povsem upravičena.

Ko zbiramo podatke in informacije o posameznikih, lahko uporabimo tako kvalitativni kot tudi kvantitativni pristop (Rihoux in Lobe 2009, 227). Kvalitativno posameznike opazujemo in/ali z njimi izvedemo poglobljen intervju, fokusno skupino ipd. Po drugi strani pa lahko pridobimo podatke iz anket², kot na primer o demografiji, življenjskem obdobju, stilu ipd. Tako pridobimo kar se da poglobljeno znanje o vsakem preučevanem primeru.

Zbrati dovolj podatkov, da vzpostavimo »intimnost« s primeri, ni povsem enostavno (Rihoux in Lobe 2009, 231). Zato je kombiniranje metod zbiranja podatkov zaželeno. Rihoux in Lobe

---

² Ankete seveda niso anonimne, da lahko odgovore povežemo s posameznim primerom.

(prav tam) opozarjata, da se z večanjem števila primerov manjša intimnost, ki jo raziskovalec lahko vzpostavi s posameznim primerom. Logično je, da se lahko raziskovalec bolj posveti osmim kot petdesetim primerom. Kljub temu pa je seznanjenost z vsakim primerom (prav tam) nujna, pri čemer število le-teh ne sme služiti kot izgovor.

QCA je izredno iterativen postopek analize podatkov, česar se moramo zavedati tudi pri zbiranju podatkov. Pomembna prednost zbiranja podatkov o posameznikih je v tem, da se lahko v vsakem trenutku analize s QCA obrnemo na posameznika, da nam določeno stvar, mnenje, razloge ipd. ponovno razloži. Ni se nam potrebno omejevati le na zbrane podatke, kot se to dogaja, ko analiziramo primere na mezo in makro nivoju. Pri državah, spletnih straneh ipd. se moramo omejiti na dokumentacijo, ki smo jo zbrali. Pri posameznikih pa ni tako. Vedno lahko stopimo do osebe in jo povprašamo po dodatnih razlagah.

Kljub možnosti dodatnih vprašanj na mikro nivoju, se na to ne smemo preveč zanašati, ampak moramo zbrati čim več informacij o primeru že takoj na začetku. Vse te informacije namreč potrebujemo pri naslednjem koraku analize – oblikovanje in opis modela. To si bomo pogledali v nadaljevanju.

4.1.3 OPIS MODELA

Izbrali smo primere in o njih izvedeli dovolj podatkov, da smo vzpostavili »intimen« odnos. Čas je, da zbrane podatke pogledamo s pozicije raziskovalne tematike. Model bomo oblikovali na podlagi teorije o raziskovalni temi in zbranih podatkih.

V tej fazi analize QCA svoje znanje o primerih pogledamo s stališča raziskovalne teme. Izluščimo glavne lastnosti, torej tiste, ki so za raziskavo najbolj relevantne. S tem se znebimo vseh ostalih informacij, ki so še vedno pomembne, vendar nas ne zanimajo v tolikšni meri. Te služijo kot pomoč za odločitve tudi v vseh nadaljnjih fazah (dihotomizacija, nasprotujoči si primeri ipd.). Osredotočimo se torej na relevantne lastnosti primerov, ki omogočajo bolj osredotočen pogled na primere z vidika raziskovalne teme. S tem omogočimo tudi primerjavo med primeri.

Pogoje in izid, ki jih vključimo v analizo, skupno imenujemo model. Tega pa je potrebno definirati za vsak del (torej pogoje in izid) posebej. Definicija modela mora imeti en jasn pomen, ki se ga ne da razumeti na več načinov (prav tam). Pri QCA so te definicije še posebej pomembne, saj ima lahko ohlapna definicija za posledico npr. nasprotujoče si primere. Za razliko od kvantitativnih se pri kvalitativnih raziskavah koncept modela oblikuje med procesom zbiranja podatkov in ne pred tem (Neuman 2006, 186), tudi pri QCA se točno definiranje pogojev in izida zgodi šele potem, ko raziskovalec pridobi vse podatke.

V primeru QCA nam ni potrebno delati hipotez v smislu: »Mladi internet uporabljajo več kot starejši« ali »Seznanjenost z nevarnostmi medmrežja poveča možnost idealne vzgoje pri uporabi medmrežja«. Ker razumemo primere kot kombinacije oz. konfiguracije (Rihoux 2006, 682), nas vzročno-posledične povezave med posameznimi spremenljivkami ne zanimajo. Zanimalo nas bo na primer, kako povezave različnih internetnih orodij vplivajo na klasično druženje med mladimi, ne pa tudi, ali uporaba vsakega posameznega orodja vpliva na druženje.

Najprej pogledajmo, kaj je potrebno upoštevati, ko določamo, kaj bo izid v raziskavi. Podobni pogoji ali priporočila, ki veljajo za primere, veljajo tudi za pogoje. Poudariti je potrebno, da izid ni enako rezultatu raziskave. Izid je v jeziku QCA odvisna spremenljivka (Collier 1993, 106), medtem ko je rezultat raziskave minimizirana enačba, ki nam pove, katere kombinacije

katerih vrednosti pogojev dajejo posamezno vrednost izida.

Čeprav se na prvi pogled zdi, da definiranje izida izvira iz teorije, to ni povsem tako. Čeprav je teorija pomembna, Rihoux in Lobe (2009, 232) poudarjata, da je potrebno upoštevati tudi podatke o primerih, ki smo jih zbrali.

Število pogojev naj ne bi bilo preveliko, predvsem je potrebno upoštevati razmerje med številom pogojev in številom primerov (Ragin in Rihoux 2009, 25 ter Rihoux in Lobe 2009, 232). Z večanjem števila pogojev, eksponentno (n^2) raste tudi število primerov. Če vključimo v model tri pogoje, potem je idealno, da vanj vključimo 8 primerov ($3^2 = 8$). Eksponentno naraščanje števila primerov glede na število pogojev se zgodi zaradi števila možnih kombinacij prisotnosti/odsotnosti pogojev.

Na ta način pa se manjša poznavanje posameznega primera (Rihoux in Lobe 2009, 231). Eden od načinov za zmanjšanje števila pogojev je združevanje na podlagi teorije ali zbranih podatkov.

Kot je bilo že omenjeno v poglavju o izbiri primerov, pri izbiri izida do neke mere gledamo tudi na to, da je število »enic« in »ničel« približno enakovredno (Collier 1993, 112; Ragin in Rihoux 2009, 21). Tako lahko razložimo tako prisotnost kot odsotnost izida.

Pri določitvi in definiranju izida in pogojev posebno pozornost posvetimo različnim načinom, na katere je mogoče izide doseči (Ragin 1997, 36). To imenujemo tudi istociljnost (Mahoney in Goertz 2006, 6). Namen QCA je namreč, da prepoznamo različne vzroke izidov za vsak primer (Mahoney in Goertz 2006, 4).

Izbiri primerov, pogojev in izida sledi vizualni prikaz modela, ki ga bomo pogledali v nadaljevanju.

4.1.4 VIZUALIZIRANJE PRIMEROV IN MODELA

Vsaka metoda je uspešna le, če ima možnost grafičnega prikaza rezultatov, zato tudi QCA omogoča vizualni prikaz podatkov. Možna sta dva načina. Najprej uporabimo pravilnostno tabelo, s katero predstavimo vrednosti pogojev in izida za vsak primer. V tej fazi je priporočeno, da kvantitativne podatke pustimo še take, kot so (Ragin in Rihoux 2009, 33 - 39), saj se bomo z dihotomizacijo ukvarjali kasneje.

Druga možnost grafičnega prikaza podatkov v QCA je vennov diagram (Ragin in Rihoux 2009, 27 in članek 9, 4). Na ta način si lahko raziskovalec bolje predstavlja, kakšne podatke ima pred seboj.

4.2 „ANALITIČNI TRENUTEK“

Podkovali smo se v teoriji, izbrali primere in pridobili informacije o njih. Na podlagi vsega tega smo izbrali pogoje, določili izid ter si vse skupaj pogledali še s pomočjo vennovnega diagrama. Delo na primerih se sedaj začne v najbolj delovno intenzivni fazi analize (Rihoux in Lobe 2009, 233). Od raziskovalca namreč zahteva precej dela in časa.

Primeri v tem delu analize nastopajo na različne načine. Po eni strani se na njih osredotočamo s stališča konfiguracij – torej lastnosti, ki so najbolj relevantne za raziskavo –, ki jih lahko primerjamo med seboj. Po drugi strani pa se zanje še vedno zanimamo bolj celostno. Tudi vsi ostali podatki o primerih raziskovalcu namreč olajšajo odločitve, ki jih mora v fazi analitičnega trenutka sprejeti.

V nadaljevanju si za analizo pomagamo z računalniškim programom za analizo. Izbiramo lahko med TOSMANO in FSQCA (Rihoux in Lobe 2009, 233). Prvi omogoča analizo le za csQCA, drugi pa za vse glavne metode QCA.

4.2.1 PRAVILNOSTNA TABELA IN DIHOTOMIZACIJA

V prvi fazi analitičnega trenutka naredimo pravilnostno tabelo, ki nam omogoča lažji pregled nad primeri. Iz nje lahko namreč vidimo, kateri primeri so si podobni in kako se razlikujejo. Pravilnostna tabela nam torej že s prvim pogledom nanjo omogoča, da primerjamo primere med seboj.

Zbrane podatke o primerih je potrebno sistematično predstaviti. Če nam vennov diagram omogoča vizualni prikaz, nam ne omogoča nadaljevanja z analizo. Zato moramo pomembne podatke o primerih predstaviti tabelarično. To storimo tako, da v tabelo za vsak primer posebej vpišemo vrednost pogojev in izida. Tako lahko tabelo preučimo (Rihoux in Lobe 2009, 233) in si pogledamo vsak primer posebej, pri čemer se omejimo zgolj na podatke, ki nas najbolj zanimajo.

Pri izdelovanju tabele s surovimi podatki se osredotočamo na primere, ki smo jih izbrali in na znanje, ki ga o njih imamo. Tako nam v tabeli ne bo dovolj le npr. številka 8, ki označuje ure, preživete na medmrežju, ampak bomo hkrati tudi že vedeli, kaj v teh osmih urah posameznik počne.

Tabela s surovimi podatki je le vmesen korak, ki ga naredimo ob pripravi pravilnostne tabele (angl. truth table) (Rihoux in Lobe 2009, 224). Za razliko od tabele s surovimi podatki pravilnostna tabela že vsebuje binarne vrednosti pogojev in izida. Do teh vrednosti pride raziskovalec tako, da konsistentno določa kriterije za vse pogoje in izid, ne glede na primer. Zbrane podatke predstavimo v pravilnostni tabeli, ki omogoča še bolj kompakten pogled na primere.

Za pripravo pravilnostne tabele moramo pogoje dihotomizirati. Biggert (1997, 210) poudarja, da je to pomemben del analize QCA. Raziskovalec znanje o primerih obdrži, v pravilnostni tabeli pa predstavi le manjši delček, ki je pomemben za raziskovalno temo. Gre namreč za redčenje podatkov, ki jih predstavi o posameznem primeru, zato se mora tega lotiti previdno in pri tem upoštevati vse, kar o primerih ve.

V statistiki dihotomizacijo imenujemo tudi dummyziranje. Gre za proces, kjer vsaka vrednost nominalne spremenljivke postane nova dihotomna spremenljivka, ki ima le dve vrednosti:

prisotnost ali odsotnost določene vrednosti nominalne spremenljivke (Ferligoj 2006). S tem torej v veliki meri skrčimo znanje o primerih, zato je potrebno upoštevati okoliščine vsakega primera posebej, hkrati pa ne smemo delati različnih kriterijev za isti pogoj pri različnih primerih.

Ragin in Rihoux (2009, 42) podajata nekaj nasvetov, kako dihotomizirati vrednosti pogojev:

1. vedno utemeljujemo meje za dihotomizacijo, najraje na podlagi teorije in/ali dejanskih podatkov,
2. če se le da, ne uporabimo tehničnih metod, na primer aritmetične sredine ali mediane pri številskih podatkih,
3. izogibamo se umetnim delitvam podobnih vrednosti,
4. uporabimo lahko tudi zahtevnejše metode, kot je clustering. Pri tem je potrebno razmisliti, v kolikšni meri so teoretično in empirično smiselne.

Ne glede na tehniko, ki jo bomo uporabili za dihotomiziranje pogojev, je potrebno kodiranje pogojev v pravo »smer«. S tem Ragin in Rihoux (2009, 42) mislita, da vrednosti 1 in 0 sovpadata s prisotnostjo in odsotnostjo pogojev in izida.

Rihoux in Lobe (2009, 233) poudarjata predvsem dve stvari, na kateri moramo biti pri dihotomizaciji pozorni. Dihotomizacije ne smemo izvesti mehanično, na primer z aritmetično sredino ali mediano pri številskih podatkih. Izvedena bi morala biti na podlagi informiranega znanja o primerih, ki temelji tako na teoriji kot na znanju, ki smo ga pridobili od primerov.

Iz pravilnostne tabele naredimo seznam konfiguracij, ki se pojavijo za vsak izid posebej. Pri tem si lahko pomagamo z računalniškim programom. Ista konfiguracija se lahko pojavi tudi za več primerov (Rihoux in Lobe 2009, 224–225), različne konfiguracije pa imajo lahko enak izid. V QCA je istociljnost ne samo možna, ampak nekaj povsem običajnega.

V QCA velja, da je vsaka kavzalna povezanost enako pomembna, ne glede na to, v kolikih primerih se pojavi ista konfiguracija (Rihoux in Lobe 2009, 228 in 233). Frekvenca pojavljanja konfiguracije ni pomembna, saj se vsako konfiguracijo primerov upošteva le enkrat. Kadar se ista konfiguracija pojavi pri treh ali pri enem primeru, se to šteje za enakovredno.

Pokaže se lahko, da so primeri, ki se na prvi pogled zdijo zelo različni, v glavnih lastnostih podobni (Rihoux in Lobe 2009, 233) ali celo enaki. Prav ta pogled na primere nam omogoča pravilnostna tabela. Znebimo se vsega znanja o primerih in se osredotočimo le na tisto, kar nas zares zanima. Pomagamo si lahko tudi tako, da pogledamo, kateri pogoji so nujni in kateri zadostni (Ragin 2009, 47).

Prav s predstavitvijo podatkov v pravilnostni tabeli se lahko zgodi, da ista konfiguracija pogojev v dveh ali večih primerih vodi do nasprotnih izidov. Kako s primeri ravnati v takih okoliščinah, si bomo pogledali v nadaljevnaju.

4.2.2 REŠEVANJE NASPROTNIH KONFIGURACIJ

Lahko se zgodi, da imajo enake konfiguracije primerov različen izid. Takim konfiguracijam rečemo nasprotujoče si konfiguracije (angl. *contradictory configurations*). Preden dobimo minimizirano formulo, je potrebno take nasprotujoče si konfiguracije rešiti. Prav tu se pojavi iterativni del QCA (Rihoux in Lobe 2009, 238 ter Ragin in Rihoux 2009, 48), kjer se kar naprej vračamo k znanju o primerih .

Ko razrešujemo konfiguracije, za katere se je izkazalo, da vodijo k različnim izidom, je znanje o primerih odločilnega pomena. V tej fazi analize je primer nedvomno v središču pozornosti raziskovalca. Poglobiti se mora v primere in preveriti, na kakšen način bo lahko razrešil problem nasprotujočih si konfiguracij.

Strategij reševanja nasprotujočih si konfiguracij je veliko. Navadno raziskovalec najprej ponovno pregleda primere. Zanima ga, kako so se primeri razvijali in ali so si res tako podobni v lastnostih (Rihoux in Lobe 2009, 234). Mogoče je v tem delu primerno tudi razmisliti, če spadajo vsi primeri v isto populacijo (Ragin in Rihoux 2009, 49). Če se izkaže, da razlike med primeri kljub enakim vrednostim obstajajo, je potrebno premisliti, ali bi bilo potrebno dihotomizacijo izvesti nekoliko drugače (Rihoux in Lobe 2009, 234). Pri tem se vedno vračamo k podatkom, ki smo jih o primerih zbrali. Ko v analizo vključimo primere na mikro nivoju, imamo to prednost, da se lahko obrnemo ne samo na zbrane podatke, temveč tudi na primere same. Lahko jih preprosto prosimo za dodatne razlage, mnenja ipd., s čimer si lahko olajšamo razreševanje nasprotujočih si primerov.

V kolikor se razlike med primeri ne pokažejo, je potrebno razmisliti o pogojih samih (Rihoux in Lobe 2009, 234). Mogoče bi bilo potrebno vključiti kakšen drug dejavnik, ki bi tudi odločilno vplival na izid, pa še ni bil zajet. V model lahko preprosto dodamo nove pogoje. S tem dobimo bolj kompleksen model. Hkrati pa se poveča možnost, da se izgonemo nasprotujočim si primerom.

Če ne želimo kompleksnejšega modela (Ragin in Rihoux 2009, 48-49), lahko problematične pogoje iz starega modela odstranimo in dodamo druge, relevantnejše. V tem koraku so primeri najbolj pomembni, saj vse odločitve naslanjmo na to, kar o njih vemo.

Tako kot moramo dobro razmisliti o izbiri glede primerov in pogojev, je potrebno natančno premisliti tudi o izbiri izida (Ragin in Rihoux 2009, 49).

Seveda se lahko v naslednjem koraku pokažejo drugačni nasprotujoči si primeri, ki jih je potrebno ponovno rešiti, vse dokler niso razrešeni vsi. Prav v tem delu se pokaže, da QCA od raziskovalca zahteva veliko dela ter utemeljenih odločitev (Rihoux in Lobe 2009, 225) in ni le metoda, pri kateri dvakrat kliknemo in je stvar urejena.

Razreševanje nasprotujočih si primerov na mikro nivoju je lažje kot razreševanje primerov na makro ali mezo nivoju. Čeprav razrešujemo nasprotja na isti način, pa se na mikro nivoju lahko obrnemo direktno na posameznika in ga povprašamo po novih informacijah, ki nam olajšajo odločitve o spreminjanju vrednosti pogojev, zamenjavi le-teh ali celo zamenjavi primerov.

Že v dosedanjih korakih smo spoznali, da je vloga primerov v QCA analizi zelo pomembna. V naslednjem koraku – minimizaciji – se bomo bolj osredotočali le na tiste lastnosti primerov, ki so za raziskavo najbolj zanimivi. Seveda tudi v tem koraku ne bomo zares zapostavili vsega znanja o primerih.

4.2.3 MINIMIZACJA IN LOGIČNI OSTANKI

Minimizacija predstavlja jedrni del QCA (Ragin in Rihoux 2009, 56 ter Rihoux in Lobe 2009, 234). Minimizacija je proces, v katerem s pomočjo računalniškega programa pripravimo skrajšano formulo, ki pojasni določen izid. V tej fazi gremo preko holističnega pogleda na posamezen primer in pogledamo na vse vključene primere tako, da jih primerjamo med seboj (angl. cross case analysis) (Ragin in Rihoux 2009, 66).

Pri minimiziranju si lahko pomagamo tudi z logičnimi reminderji (tudi: teoretični primeri). Raziskovalec se mora prav tako odločiti, ali bo uporabil najkrajšo možno rešitev, s tem da uporabi tudi teoretične primere. Te določi računalniški program na podlagi empiričnih primerov (Rihoux in Lobe 2009, 224-225). Vedno pa velja pravilo, da minimizacijo najprej izvedemo brez njih, šele nato jih vključimo v tvorjenje minimalne funkcije (COMPASSS Best practice 2011; Ragin in Rihoux 2009, 57–64).

Z minimizacijo brez logičnih reminderjev dobimo najprej opisno formulo, ki poda vse konfiguracije, ki razlagajo izid 1 in izid 0. Pri izdelavi formule si raziskovalec pomaga z booleanovo algebro (Ragin 1997, 36). Z velikimi tiskanimi črkami zapišemo prisotnost pogojev, z malimi črkami pa odsotnost. Znak za množenje predstavlja logični »in«, znak za seštevanje pa logični »ali«. Opisna formula je še vedno dokaj kompleksna, vendar že ponuja prve interpretacije.

Da bi dosegli večjo kompaktnost podatkov (angl. parsimony), lahko vključimo tudi konfiguracije, ki jih empirično nismo pridobili. Te naredi program na podlagi empiričnih primerov (Cronqvist 2004). Na ta način dobimo poenostavljen rezultat, ki še ni povsem optimalen, saj v analizi niso uporabljeni vsi možni primeri. Poenostavitve moramo (Rihoux in Lobe 2009, 226) sprejeti, saj lahko edino tako do neke mere dosežemo analitično (pozitivističnejšo) plat QCA.

Tako dobimo minimalno formulo za izid 1 in izid 0, ki se med seboj logično dopolnjujeta (logical complement) (Ragin in Rihoux 2009, 62–63).

Večkrat se zgodi, da nam program ponudi več minimalnih funkcij (Rihoux in Lobe 2009, 235). Takrat se mora raziskovalec odločiti za eno. Rihoux in Lobe (prav tam) pravita, da odločitev

izhaja iz teorije. Ker je QCA metoda, ki se osredotoča na primere (angl. case oriented approach) (Ragin 1987, 84), pa je še boljše, če se tudi mi pri izbiri minimalne formule osredotočimo na primere. Odločitev o končni minimalni formuli, ki jo bo raziskovalec uporabil, izhaja tako iz teorije kot iz znanja o primeru.

Primeri so postavljeni v središče pozornosti, tudi ko gre za minimizacijo formule. Pri tem si lahko pomagamo tudi s teoretičnimi primeri, seveda pa je poudarek še vedno na empiričnih. Proces minimizacije nam vrne formulo, ki jo moramo interpretirati.

4.3 INTERPRETACIJA

V zadnji fazi QCA so primeri popolnoma v ospredju. Rezultat – minimalna funkcija – namreč izhaja iz njih. Zato se zdi naravno, da so tudi pri razlaganju teh rezultatov v ospredju.

Interpretacija se sicer lahko nagiba bolj k teoriji ali k primerom (Ragin in Rihoux 2009, 65), odvisno od cilja raziskave. Minimalna formula nas gotovo usmerja k primerom. Raziskovalcu dovoli, da sprašuje bolj usmerjena vprašanja o konfiguracijah, ki razlagajo želen izid. Pri tem lahko razlaga posamezne primere ali pa jih primerja med sabo. Vsakega od primerov podrobno preučimo z uporabo teoretičnih konceptov. Ugotavljamo, kako je prišlo do takega izida, pa tudi, zakaj ne (Ragin 1997, 35) in to primerjamo med primeri.

Pri interpretiranju podatkov se moramo zavedati, da nam QCA ne ponuja posploševanja rezultatov oziroma da je posploševanje rezultatov zelo omejeno (Ragin 1987, 31). Rezultate je mogoče posplošiti le na tiste primere, ki so si v ključnih lastnostih podobni. V kolikšni meri so rezultati posplošljivi, je odvisno tudi od kakovosti podatkov, ki jih ima na voljo raziskovalec (Ragin in Rihoux 2009, 11).

Iz povedanega smo lahko že razbrali, kako zelo pomembno vlogo imajo v QCA primeri. V osrednji vlogi se namreč znajdejo v vseh fazah analize. Primeri na mikro nivoju se v teoriji dobro izkažejo znotraj analize. Predvsem se to zgodi zaradi neposrednega dostopa do informacij, ki ga imamo. Prav primeri na mikro nivoju nam omogočajo ne le neposreden dostop do informacij, razlag, mnenj ipd., temveč tudi uporabo najširšega nabora metod za pridobivanje teh informacij – tako kvalitativnih kot kvantitativnih. S posamezniki lahko komuniciramo tudi tekom raziskave in od njih izvemo nove informacije, podatke, ki so za

raziskavo relevantni ter pomagajo pri odločitvah, ki jih proces analize zahteva od raziskovalca.

Do sedaj smo si pogledali teoretičen pogled na primere – kaj sploh so, kakšne vrste primerov poznamo. Pogledali smo si tudi vlogo primerov v analizi s QCA. V nadaljevanju bomo teoretično znanje prenesli še v prakso. Pogledali si bomo torej, kako se primeri obnašajo v praksi.

5 PRAKTIČNI DEL NALOGE

Večkrat se izkaže, da se teorija razlikuje od prakse, zato si sedaj poglejmo, kako se v analizi QCA posamezniki obnašajo kot primeri na mikro nivoju.

5.1 OPIS ZBIRANJA PODATKOV IN IZDELAVA MODELA

Podatke, ki sem jih za potrebe te naloge analizirala, je zbrala dr. Bojana Lobe za raziskavo *Mladi na netu*. Raziskava se osredotoča na uporabo interneta in moderne komunikacijske tehnologije med mladimi in otroki v Sloveniji. *Mladi na netu* raziskuje vlogo tehnologije v življenju mladih. Gre za prvi tovrstni popis vsakdanjih praks uporabe in razmišljanja slovenskih mladih v povezavi z uporabo medmrežja (spletna stran *Mladi na netu*). S pomočjo pridobljenih informacij bodo avtorji pripravili priporočila za osveščanje o varni rabi medmrežja in tehnologij, ki jih tam najdemo, hkrati pa želijo pripraviti temelje za oblikovanje »pozitivnih online vsebin za otroke in mlade v skladu z njihovimi željami, potrebami in cilji«.

Raziskava je bila izvedena v treh fazah. V prvi so bile izvedene fokusne skupine med mladimi, nato je bila izvedena obširna terenska raziskava med mladimi ter njihovimi starši. Raziskava se je v tretji fazi zaključila s fokusnimi skupinami med mladimi. Sama sem za analizo uporabila prepis ene od skupinskih diskusij iz prve faze raziskave.

V skupinski diskusiji je sodelovalo devet srednješolcev. Skupina mladih, ki sodelovali v skupinski diskusiji, je že znotraj analitičnega okvira, za katerega lahko rečemo, da so si sodelujoči podobni v neključnih lastnostih – stari so od 17 do 19 let, vsi so obiskovali isto šolo. Nekateri izmed njih so bolj zgovorni, drugi manj.

Z večkratnim branjem prepisa sem vse sodelujoče kar dobro spoznala. Če sem se na začetku bala, da niso vsi odgovarjali na ista vprašanja in podali dovolj informacij na isto temo, se je kasneje v večini primerov izkazalo, da temu ni tako. Le en posameznik je bil tak, ki ni dal dovolj odgovorov, da bi ga lahko vključila v raziskavo. Ostali sodelujoči so o obravnavanem problemu, ki nas je zanimal, povedali dovolj, hkrati pa podali kar nekaj informacij tudi o okoliščinah in vzrokih za takšno ravnanje. Prav to je potrebno, da primerov ne jemljemo le kot skupek nepovezanih pogojev, temveč kot kompleksno celoto.

S spoznavanjem primerov³ se je izoblikovala tudi tema mojega zanimanja za analizo. Izkazalo se je, da imajo mladi dokaj močan odnos do vzgoje o uporabi interneta. Začelo me je zanimati, kaj vpliva na njihov odnos do izobraževanja o uporabi medmrežja. Kot najbolj verjetne lastnosti, ki bi na to vplivale, sem vzela povprečno dnevno uporabo računalnika oz. medmrežja, uporabo družabnih omrežij (Facebooka) in zavedanje o negativnih platih interneta.

Iz izbranih primerov, pogojev in izida je nastala spodnja tabela s surovimi podatki:

---

3 Imena sodelujočih v fokusni skupini so spremenjena.

Tabela 5.1: Tabela, v kateri so zbrani primeri glede na izbrane pogoje.

	oseba	čas 4.25	FB	zavedanje_neg	IZID
	Klavdija	2.0	0	1	1
	Mateja	8.0	1	1	1
	Anej	0.5	1	0	1
	Matej	2.5	1	1	0
	Rado	2.0	1	0	0
	Emanuela	5.0	0	0	0
	Liljana	5.0	0	0	0
	Nataša	8.0	1	1	1

Za pogoj »čas« sem uporabila podatke o tem, kako dolgo so mladi v povprečju na internetu. Med skupinsko diskusijo so namreč podali samooceno o povprečni dnevni uporabi računalnika oz. medmrežja. V zgornji tabeli so zapisane dejanske ure, ki so jih mladi našteali in še niso dihotomizirane. Pri dihotomizaciji pogoja si nisem mogla pomagati s subjektivno oceno mladih, ali jim določena številka pomeni, da internet uporabljajo veliko ali malo časa. Pomagala sem si z aritmetično sredino, ki je znašala dobre 4 ure. Ker gre za uporabo interneta med mladimi, ki imajo pouk in šolske obveznosti, sem mejo med tistimi, ki veliko uporabljajo internet in tistimi, ki ga manj, postavila na 2 uri in pol dnevno.

Pri uporabi družabnih omrežij sem se osredotočila na družabno omrežje Facebook, ki je med mladimi precej uporabljano. Kar precej sodelujočih v skupinski diskusiji je poudarilo, da profila na Facebooku nima oziroma da ga ima. Pri tem so podali svoje argumente, zakaj ga oz. ga ne uporabljajo. Iz tega lahko sklepam, da je to pomemben del dinamike mladih, ki se dogaja prek medmrežja.

Prav tako je pogovor potekal tudi o ne-varnostih medmrežja. Nekateri mladi so našteali predvsem pozitivne lastnosti interneta, kot so združevanje, enostavnejši način sporočanja ipd. Po drugi strani pa so nekateri mladi naštevali tudi negativne lastnosti, kot so pretvarjanje in laganje.

Vsi ti dejavniki vplivajo na to, kakšen odnos imajo do vzgajanja o uporabi medmrežja. Vsi so bili (vsaj posredno) že kdaj soočeni z omejitvami uporabe interneta s strani staršev. Ker sama verjamem, da za varno uporabo medmrežja največ pomaga utemeljeno omejevanje v smislu pogovora med staršem in otrokom, sem se odločila, da bom podrobneje preučila, kaj pripomore k razmišljanju o tem.

Po dihotomizaciji prvega pogoja – čas, preživet na internetu – sem dobila naslednjo pravilnostno tabelo.

Tabela 5.2: Pravilnostna tabela z nasprotujočimi si primeri

v1: v3:	cas zavedanje_neg	v2: id:	FB oseba	
v1	v2	v3	0	id
0	0	1	1	Klavdija
1	1	1	1	Mateja, Nataša
0	1	0	C	Anej, Rado
0	1	1	0	Matej
1	0	0	0	Emanuela, Liljana

Iz tabele lahko vidimo dve stvari. Najprej lahko opazimo, da program v tabeli prikaže različne konfiguracije le enkrat, tudi če je primerov z enako konfiguracijo več. Skupaj torej pokaže podobne vzorce. Tako nam že predstavi, kateri primeri so si podobni. Takoj lahko vidimo, da imamo tri pare primerov z enakimi konfiguracijami in le dva, ki sta sama.

Druga pomembna stvar, ki jo lahko vidimo v zgornji tabeli, je ta, da sta dva primera nasprotujoča si (contradictory cases) in sta označena s črko C. Ponovno sem pregledala, kaj sta dotična primera odgovarjala. Ugotovila sem, da za enega od teh dveh mladih ne moremo reči, da eksplicitno omenja negativne lastnosti medmrežja. Tako sem dokaj preprosto razrešila nasprotujoča si primera. Lahko bi se zgodilo, da bi se ob razreševanju tega nasprotujočega si primera pojavil nov. V takem primeru bi se postopek razrešitve z vpogledom v surove podatke iterativno nadaljeval, dokler ne bi bili vsi nasprotujoči si primeri rešeni.

Dobila sem pravilnostno tabelo brez nasprotujočih si primerov:

Tabela 5.3: Pravilnostna tabela po tem, ko so bili nasprotujoči si primeri rešeni.

Truth Table:

v1:	cas	v2:	FB	
v3:	zavedanje_neg			
0:	IZID	id:	oseba	
v1	v2	v3	0	id
0	0	1	1	Klavdija
1	1	1	1	Mateja, Nataša
0	1	0	1	Anej
0	1	1	0	Matej, Rado
1	0	0	0	Emnuela, Liljana

Tudi v tej tabeli lahko vidimo, da program skupaj postavi primere z enako konfiguracijo. Vidimo lahko, da kar štiri primeri razlagajo izid 1. Mateja in Nataša imata enako konfiguracijo, Klavdija in Anej pa vsak svojo. Tudi izid 0 razlagajo štiri primeri, in sicer imamo kar dva para z enakimi konfiguracijami: Matej in Rado z eno konfiguracijo ter Emanuela in Liljana z drugo.

Kako so primeri razporejeni glede na lastnosti posameznih pogojev, sem predstavila tudi z vennovim diagramom, ki kaže, kje se posamezni primeri nahajajo glede na prisotnost/odsotnost posameznih pogojev. Bela polja v vennovem diagramu prikazujejo konfiguracije, ki jih vključeni primeri niso pokrili, roza barva označuje tiste konfiguracije, ki razlagajo izid 0 (različne načine vzgoje, ki ne vključujejo pogovora), zelena polja pa tiste konfiguracije, ki razlagajo izid 1 (pogovor kot glavni način vzgoje o uporabi medmrežja). Iz spodnjega grafičnega prikaza lahko vidimo, da so konfiguracije, ki razlagajo posamezen izid, zelo različne.

Slika 5.1: Vennov diagram prikazuje vrednosti posameznih primerov.

5.2 REZULTATI

5.2.1 ANALIZA IZIDA 1

Analiza pravilnostne tabele s programom TOSMANA nam za razlago izida 1 (pogovor o uporabi medmrežja) ponudi spodnjo opisno funkcijo.

$$\text{cas}\{0\} * \text{FB}\{0\} * \text{zavedanje\_neg}\{1\} + \text{cas}\{1\} * \text{FB}\{1\} * \text{zavedanje\_neg}\{1\} + \text{cas}\{0\} * \text{FB}\{1\} * \text{zavedanje\_neg}\{0\}$$

(Kalvdija)

(Mateja,Nataša)

(Anej)

Iz zgornje funkcije lahko vidimo, da so konfiguracije, ki vodijo k izidu 1, zelo različne, kar je bilo očitno že iz grafičnega prikaza. Če v analizo vključimo tudi logične ostanke, se minimalna formula ne spremeni. Kljub dodajanju teoretičnih primerov opisne funkcije torej ni mogoče skrajšati, saj so konfiguracije precej različne.

Klavdija na medmrežju ne preživi veliko časa, ko pa ga uporablja, predvsem klepeta ali uporablja YouTube. Ni članica Facebooka kot najbolj razširjenega družabnega omrežja. Zaveda se pasti medmrežja.

Tudi Anej preživi na medmrežju zelo malo časa in pod značilnostmi medmrežja ne našteva negativnih lastnosti, ampak predvsem združevanje glede na interese, kjer druge lastnosti npr. starost niso tako pomembne. Anej zanika, da se na spletu dogajajo tudi negativne stvari, vseeno pa verjame, da je potrebno uporabo medmrežja določati s pogovorom in ne le s časovnimi omejitvami.

Mateja in Nataša preživita na medmrežju več časa in uporabljata več spletnih orodij, tudi družabno omrežje Facebook. Mateja je na medmrežju samouk, ki je svoje znanje že predajala naprej svojim staršem. Pri tem je uporabljala predvsem pogovor in jim razlagala, zakaj je nekaj dobro in česa se je potrebno izogibati. Nataša se je uporabe računalnika in medmrežja delno učila tudi od staršev, ki so že zgodaj posedovali svoj računalnik. Kot napredna uporabnica medmrežja (je članica večih družabnih omrežjih, piše blog, na forume, uporablja programe za hipno sporočanje, išče informacije za šolo ali prosti čas) dobro pozna

njegove prednosti in pasti, zato je tudi sama pristaš vzgoje o uporabi medmrežja prek pogovora in razlage.

5.2.2 ANALIZA IZIDA 0

Poglejmo si, katere konfiguracije vodijo do nadzora staršev pri uporabi medmrežja, ki ne vsebuje pogovora, temveč druge načine nadzora, kot na primer časovna omejitve, skrivanje žic za povezavo do medmrežja, skrivanje gesla do računalnika ipd. Poglejmo si najprej opisno funkcijo, ki je hkrati tudi minimalna. Program namreč tudi z dodajanjem poenostavljenih primerov ne poenostavi minimalne formule.

$$\text{cas}\{0\} * \text{FB}\{1\} * \text{zavedanje\_neg}\{1\} + \quad \text{cas}\{1\} * \text{FB}\{0\} * \text{zavedanje\_neg}\{0\}$$

(Matej, Rado)

(Emanuela, Liljana)

Vidimo lahko, da sta konfiguraciji precej različni, saj se ne ujemata v obstoju enega pogoja. Matej in Rado medmrežja ne uporabljata veliko, kljub temu pa se zavedata negativnih lastnosti. Tako kot njuni starši tudi sama ne menita, da je potrebno otroke posebej omejevati pri uporabi interneta. Starši po njunem mnenju namreč ne vedo, kar otroci počnejo na medmrežju.

Prav tako menita tudi Liljana in Emanuela, ki za razliko od fantov zelo pogosto uporabljata medmrežje, vseeno pa nista članici Facebooka in nista poudarjali slabih lastnosti interneta. Lahko bi rekli, da na njuno mišljenje vpliva tudi dejstvo, da njuni starši manj uporabljajo računalnik in torej tudi medmrežje.

6 ZAKLJUČEK

Pogledali smo si tako teoretična izhodišča za preučevanje posameznikov z metodo QCA kot tudi praktični primer analize. Naj sedaj povzamemo glavne ugotovitve in odgovorimo na vprašanje, kako se posamezniki obnašajo kot primeri v kvalitativni komparativni analizi.

Kvalitativne metode nam omogočajo poglobljen vpogled v temo, ki nas zanima. Problem obdelave kvalitativnih podatkov je tudi v velikem vplivu raziskovalca na rezultat in interpretacijo podatkov. QCA ta problem omili na podlagi sistematiziranega vpogleda v primere, skozi pogoje in izid. Hkrati omogoča tudi analizo posameznih primerov in primerjavo med primeri. Obe lastnosti sta očitna prednost pred študijo primera, ki te sistematizacije znanj o primeru ne predpostavlja.

Pri posameznikih je sistematizacija znanj še toliko bolj pomembna, saj so posamezniki kot primeri za preučevanje zelo kompleksni. Nanje lahko vpliva kopica dejavnikov, ki jih raziskovalec težje predvidi. Na praktičnem primeru QCA omogoča, da se ob vsem znanju, ki smo ga pridobili o primeru, osredotočimo na to, kar nas zares zanima. Med analizo mi je gotovo pomagalo, da sem prepoznavala med pomembnim in obstranskim: med tistim, kar je pomembno za analizo in tistim, kar le pomaga razložiti rezultat.

Za res dobro analizo je potrebno imeti tudi dobre in raznolike podatke o primerih. Analizo sem izvedla le na podlagi sodelovanja primerov v skupinski diskusiji. Pri tem sem sicer razvila nek odnos do primerov in jih nekoliko spoznala. Gotovo pa ne bi mogla reči, da je to dovolj za resnejšo raziskavo. Potrebni bi bilo več informacij, da bi lahko tako analizo kot interpretacijo rezultatov razvila bliže popolnosti.

Intimnost s primeri, o kateri govorijo teoretiki, je pomembna pri vsakem koraku, najbolj očitna pa je prav pri interpretaciji rezultatov. Pri procesu analize in interpretacije sem se večkrat vprašala, ali je posameznik res mislil tako, kot je bilo povedano ali pa bi se ob dodatnih vprašanjih izkazalo, da gre za nepravilno razumljeno informacijo. Za nazoren prikaz rabe QCA, ki vključuje primere na mikro nivoju, je bila analiza morda dovolj. Želela pa bi si izvedeti čim več o okoliščinah posameznega primera, ki lahko vplivajo na interpretacijo končnih rezultatov.

Ob morebitni ponovitvi analize bi želela o primerih zbrati več podatkov, uporabiti več virov in na ta način bolje spoznati okoliščine, ki vplivajo na njihove odločitve in razmišljanje. Verjetno bi se odločila za poglobljene intervjuje, krajše ankete na različne teme, povezane z raziskovalnim vprašanjem, in pregled podatkov, ki so o primerih dosegljivi prek medmrežja, na primer na družabnih omrežjih.

QCA je metoda, ki zahteva od raziskovalca nemalo pozornosti in časa. Predvsem, ker zahteva podrobnejše poznavanje vsakega primera posebej, vseh okoliščin, ki lahko vplivajo na rezultate, niso pa neposredno povezani z njim. Poznavanje primerov je pomembno tudi pri razreševanju nasprotujočih si primerov, pri določanju meje za dihotomizacijo pogojev.

Morda je zaradi kompleksnosti primerov to še najbolj očitno prav pri primerih na mikro nivoju. O primerih moramo veliko vedeti, saj gre za sisteme v sistemih. Včasih je zato težko določiti, na kaj vpliva družba in na kaj notranji vzgibi. Zbrani podatki in informacije o primeru so torej ključni; ne le, da si raziskovalec z njimi odgovori, kaj posameznik misli/počne, temveč tudi kako in zakaj to misli/počne.

QCA poleg tega omogoča ponovljivost. Po korakih, ki sem jih opisala v praktičnem delu naloge, lahko analizo podatkov ponovi vsakdo in dobi iste rezultate. Mogoče bi se interpretacija rezultatov lahko razlikovala od raziskovalca do raziskovalca. Pri tem gre za večjo mero subjektivnosti kot pri drugih delih analize s QCA ter konec koncev tudi pri vseh ostalih vrstah analiz. Prednost interpretacije QCA rezultatov na primerih mikro nivoja je v tem, da o primerih vemo ogromno stvari. Zato so interpretacije bolj podprte z informacijami in gre za manj ugibanja o dejanskih razlogih.

Navadno pri raziskavah pričakujemo, da bodo rezultati posplošljivi na preučevano populacijo. To je še toliko bolj pričakovano za primere na mikro nivoju. Seveda nam analiza QCA ne ponudi posplošljivosti iz, v našem primeru, osmih posameznikov na vse mlade v Sloveniji. Preslikava rezultatov QCA na širše število primerov je omejena. Morda bi lahko z določeno mero skepse rezultate posplošili na dijake srednje šole, ki jo obiskujejo.

Pred vsako raziskavo je zato potrebno dobro premisliti, kaj želimo doseči in kaj točno nas zanima. QCA je gotovo primerna metoda za analizo manjših skupin posameznikov in ne toliko večjih skupin, kjer posplošljivost ni nujna. Za večje število primerov so morda primernejše

druge QCA ali celo statistične metode.

Prednost analize s QCA ni v posplošljivosti rezultatov, temveč v kompleksnejši razlagi izida, ki nas zanima. Ne pove nam le na primer, ali na način vzgoje o uporabi medmrežja vpliva zavedanje o negativnih lastnostih, ampak nam ta pogoj prikaže v odvisnosti z drugimi pogoji – časom, ki ga mlad človek preživi za računalnikom, vključenostjo v družabna omrežja, kot je Facebook. Pokaže nam več poti, ki lahko peljejo do istega cilja. To je pomembno, ko želimo dobro razumeti problem in ga nočemo omejevati na posamezne spremenljivke. Na žalost nam obravnavan primer analize ni postregel s krajšimi minimalnimi funkcijami, ki bi govorile o večji kompaktnosti podatkov. Po drugi strani pa lahko že iz tega ugotovimo, da so vsi trije pogoji pomembni in različno vplivajo na izid v drugačnih okoliščinah ostalih dveh pogojev.

Glavna prednost uporabe primerov na mikro nivoju se je izkazala v iskanju in uporabi podatkov o primerih. Prav posamezniki nam namreč omogočajo, da o njih zberemo kar največ podatkov z uporabo različnih metod. Kljub temu da gre za najkompleksnejše izmed vseh primerov, so hkrati tudi najbolj odprti za raziskovalca, kar se dostopnosti podatkov tiče.

Raziskovalec se lahko v vsakem trenutku raziskave zaradi pomanjkanja podatkov obrne na vključene posameznike in jih prosi za dodatne razlage. To seveda ne pomeni, da nam primeri na mikro nivoju omogočajo zmanjšano pozornost. Zavedati se je potrebno, da gre za zelo kompleksne »sisteme v sistemih«. Za visoko kompleksnost se primeri na mikro nivoju odkupijo s tem, da omogočajo neposredno pridobivanje informacij o njih v vseh fazah raziskave.

7 LITERATURA

Aarebrot, Frank H in Paul H. Bakka. 1997. Die Vergleichende Methode in der Politikwissenschaft. V *Vergleichende Politikwissenschaft*, ur. Berg – Schlosser in Ferdinand Müller – Rommel, 49–66. Opladen: Leske & Budrich.

Amenta, Edwin in Jane D. Poulsen. 1996. Social Politics in Context: The Institutional Politics Theory and Social Spending at the end of New Deal. *Social Forces* 75 (1): 33–61.

Becker, Howard S. 1997. *Tricks of the Trade: How to Think about Your Research While You're Doing It*. Chicago: University of Chicago Press.

Berg – Schlosser, Dirk. 2001. *Comparative Studies: Method and Design*. V *International Encyclopedia of Social & Behavioral Science*, ur. Neil J. Smelser, James Wright in Paul B. Baltes, (1): 2427-2433. Amsterdam: Elsevier Science.

Biggart, Robert. 1997. Why Labor Wins, Why Labor Loses: a Test of Two Theories. *The Sociological Quarterly* 38 (1): 205–224.

Collier, David. 1993. The Comparative Method. V *Political Science: State of the Discipline II*, ur. Ada Finifter, 105-119. Washington: APSA.

Cronquist, Lasse. 2004. *Tosmana: Tool for Small-N Analysis version 1.1 (SE), Users Manual*. (neobjavljeno).

Eisenhardt, Kathleen M. 1989. Building Theories from Case Study Research. *The Academy of Management Review* 14 (4): 532–550.

Ferligoj, Anuška. 1989. Razvrščanje v skupine: Teorija in uporaba v družboslovju. *Metodološki zvezki* (4): 1–182.

--- 1995. *Osnove statistike na prosojnicah*. Ljubljana: Samozaložba.

--- 2008. *Prosojnice za predmet Multiariatna analiza*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

- Gillham, Bill. 2000. **Case Study Research Methods**. London-New York: Continuum.
Dostopno prek: Google Books.
- Gordin, Jorge P. 2001. The electoral Fate of *Ethnoregionalist* Parties in Western Europe: A Boolean Test of Extant Explanations. *Scandinavian Political Studies* 24 (2): 149–170.
- Haralabos, Michael in Martin Holborn. 1999. *Sociologija: Teme in pogledi*. Ljubljana: DZS.
- Heikkila, Tanya. 2001. *Institutional Boudaries and Common-pool Resource Management: A Comparative Analysis of Water Management Agencies in California*. Workshop in Political Theory and Policy Analysis. Bloomington: Indiana University.
- COMPASS. 2011. *Best practices*. Dostopno prek: <http://www.compass.org/pages/resources/bestpractices.html> (9. avgust 2011)
- Imms, Mike in Gill Ereaut. 2002. *An Introduction to qualitative Market Research*. London: Sage publications.
- Lijphard, Arend. 1971. Comparative Politics and Comparative Method. *The American Political Science Review* 65 (3): 682–693.
- Lijphard, Arend. 1975. The comparable-cases strategy in comparative Research. *Comparative Political Studies* 8 (2): 158–174.
- Linternaute Encyclopédie. 2010. *Bricoler*. Dostopno prek: <http://www.linternaute.com/dictionnaire/fr/definition/bricoler/> (24. maj 2010).
- Lobe, Bojana in Benoît Rihoux. 2009. *The specificities of QCA on micro level data: enhancing the interpretation of complex patterns from richer case knowledge*. Predstavitev z Japan-United Kingdom Rountable of Comparative Social Sciences and Methodology, Sapporo, 20–21. september 2009.
- Mahoney James in Gary Goertz. 2006. *A tale of two cultures: contrasting quantitative and qualitative research*. Oxford: Oxford University Press.
- Mladi na netu*. 2011. Dostopno prek: www.mladinanetu.si (11. september 2011).

Neuman, W. Lawrence. 2006. *Social Research Methods: Qualitative and Quantitative approaches*. 6. izdaja. Boston: Allyn and Bacon.

Petrič, Gregor. 2009. *Prosojnice za predmet Raziskovalni seminar*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Ragin, Charles. 1987. *The Comparative Method: Moving Beyond Qualitative and Quantitative strategies*. California: University of California Press.

Ragin, Charles C. 1997. Turning Tables: How case-oriented research challenges variable-oriented research. *Comparative Social Research* (16): 27–42.

--- 2000. *Fuzzy-set Social Science*. Chicago: University of Chicago Press.

--- 2007. *Družboslovno raziskovanje: Enotnost in raznolikost metode*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

--- in Benoît Rihoux. 2009. *Configurational Comparative Methods: Qualitative Comparative Analysis (QCA) and Related Techniques*. London: Sage Publications.

Ragin, Charles C. in Howard S. Becker, ur. 1992. *What is a case? Exploring the Foundations of Social Inquiry*. New York: Cambridge University Press.

Rihoux, Benoît in Bojana Lobe. 2009. The Case for Qualitative Comparative Analysis (QCA): Adding Leverage for Thick Cross-Case Comparison. V *The Sage Handbook of Case-Based Methods*, ur. David BYRNE in Charles RAGIN 222–243. London: Sage Publications.

Rihoux, Benoît. 2003. Bridging the Gap between the Qualitative and Quantitative Worlds? A Retrospective and Prospective View on Qualitative Comparative Analysis. *Field Methods* 15 (4): 351–356.

--- 2006. *Qualitative Comparative Analysis (QCA) and Related Systematic Comparative Methods*. London: Sage publications.

--- in Heike Grimm. 2006. *Inovative Comparative Methods for Policy Analysis: Beyond the Quantitative – Qualitative Divide*. New York: Springer.

Roper, Jill in Tom Rudel. 1996. Regional Pattern and Historical Trends in Tropical Deforestation, 1976–1990: A Qualitative Comparative Analysis. *Ambio* 25 (3): 160–166.

Stake, Robert E. 1995. ***The art of case study research***. Thousand Oaks: Sage Publications: London, New Delhi. Dostopno prek: Google Books.

Yin, Robert K. 2003. ***Application of case study research***. Thousand Oaks Publications: Sage: California. Dostopno prek: Google Books.